

Recensie Nederlandse literatuur: Liefde in het Derde Rijk

Vrijdag, 19 september, 2025

Geschreven door: [Martin Michael Driessen](#)

Artikel door: [Hugo Jager](#)

Marionetten van de regering

“Eigenlijk wil ik dat mijn boeken heel lang op dezelfde bladzijde open blijven liggen”, zei Martin Michael Driessen eens in een interview met mij. Ik moest eraan denken bij *Liefde in het Derde Rijk*, zijn nieuwe roman: je wilt het vreedzame begin van het boek vast blijven houden.

Even lijkt er geen vuiltje aan de lucht: de Duitse Georg en Lore ontmoeten elkaar tijdens de graanoogst. Hij gooit korenschoven op een kar en zij staat er bovenop om ze aan te nemen. Vooral haar ijver spreekt hem aan. En haar bewegingen, die perfect op de zijne aansluiten. Georg laat er geen twijfel over bestaan dat hij verliefd op Lore is, maar liefde moet van twee kanten komen. Zij vindt hem meer een studeerkamertype, en zij wil een held. Die vindt ze al snel in de persoon van Untersturmführer Henning Behn. Een weerbarstig type, waaraan Georg niet kan tippen.

Inmiddels is de Tweede Wereldoorlog losgebarsten. Georg maakt zijn reputatie als antiheld waar door in dienst zo weinig mogelijk de aandacht te trekken. “Georg dacht dat hij het minst zou opvallen en dus het veiligst zou zijn als hij zich in elk opzicht in het midden van de groep zou bevinden: een gedrag dat ook vissen in scholen en vogels in zwermen vertonen. Als de oorlog niet al te lang duurde was de kans groot dat hij zijn dienstplicht kon vervullen zonder ooit aan het front te komen.”

Arische kinderen

Een personage dat zichzelf op de voorgrond plaatst, is Klara. Zij heeft een hoge positie bij Lebensborn, een organisatie die alles in het werk stelt om meer Arische kinderen te verwekken en op te voeden. Klara is klein van stuk en heeft een klompvoet. Maar, legt Reichsführer Himmler haar hoogstpersoonlijk uit: “De

wereldheerschappij van het zuivere, Germaanse ras, wordt uiteindelijk bewerkstelligd door mensen als u en ik – door individuen die zelf niet beantwoorden aan dat ideaal.”

Verwacht geen roman zoals *De Pelikaan* waarbij zulke verhaallijnen ingenieus in elkaar vallen. Dit boek lijkt meer intuïtief te zijn ontstaan. Toeval speelt een belangrijke rol. Om dat te ondervangen zet de schrijver schikgodinnen in. Zij komen om de paar hoofdstukken samen om het verloop van het verhaal te bespreken. Daar herken je de operaregisseur Driessen. Denk bijvoorbeeld aan Mozarts opera *Idomeneo*, waarin het de Goden zijn die een goed einde afdwingen. Opzienbarend is dat Driessen de grenzen tussen goed en kwaad laat vervagen: zowel soldaten in dienst van de nazi's als Amerikaanse militairen gaan als beesten tekeer. Ook valt op dat hij zo weinig plek laat voor tegenstand. Of het nu gaat om Georg, Lore, Henning of Klara, ze voegen zich naar de gebeurtenissen en zijn vooral marionetten van het regime. Alleen Felix, een vriend van Klara, geeft Driessen een verzetsrol, want die vervalst paspoorten en documenten.

Het kan bijna niet anders dan dat de auteur hiermee een waarschuwende vinger opsteekt: juist nu machthebbers democratische waarden bij het grof vuil zetten, toont hij dat er weinig voor nodig is om iedereen de verkeerde kant op te laten lopen.

—

Ook verschenen in *Boekenkrant nr.6 / 2025*

Titel: **Liefde in het Derde Rijk**

Auteur(s): **Martin Michael Driessen**

Recensent(en): **Hugo Jager**

Aantal Pagina's: **248**

Publicatiejaar: **2025**

ISBN: **9789028252004**

ISBN E-Book: **9789028254183**

ISBN Audiobook: **9789028262911**

Categorie(ën): **Literatuur, Nederlandstalige Literatuur**
